

Sosialidemokratisen puolueen waaliohjelma.

A. Waltiollisen kansanwallan toteuttaminen.

1. Eduskunnan oikeuksien laajentaminen.

a) Lainsäädäntöoikeus

Eduskunnan lainsäädäntöoikeutta on laajennettava siihen suuntaan että eduskunta saa wapaasti ottaa käsiteltäväkseen sekä ratkaisevasti päättää mitä lainsäädäntökysymyksiä tai lakiehdotuksia tahansa, ja sen wuoksi on lähinnä:

1:ksi eduskunnan oikeutta werotuslainsäädännössä täydennettävä niin, että se käsittää myös tulliwerot ja maksut julkisten laitosten sekä wiranomaisten yksityisille suorittamista palveluksista;

2:ksi n. s. taloudellisen lainsäädännön alalla on hallitsijain yksinmääräämiswalta lakkautettava ja eduskunnalle suotawa samat oikeudet kuin muussakin lainsäädännössä;

3:ksi eduskunnalle on myönnettävä täydellinen esitysoikeus sekä perustuslaki- että kirkkolakikysymyksissä;

4:ksi waltiopäämiehen ehdoton kielto-oikeus lakien wahwistamisessa on lakkautettava; sen sijaan sallittakoon hänen ristiriidan sattuessa wedota joko uusien, oitis toimitettawien waalien kautta kokoontuwaan eduskuntaan tahi yleiseen kansanäänestykseen.

b) Eduskunnan vaikutus- ja walwontawalta maan yleiseen hallitukseen nähden.

Eduskunnalle on myönnettävä tarpeellinen vaikutus- ja walwontawalta maan yleiseen hallitukseen nähden, ja sen wuoksi waaditaan:

1:ksi että waltiopäiwämiehen wälitön toimiwalta on supistettava mitä vähimpään ja koko toimeenpanewan wallan johto, mikäli mahdollista, luowutettava waltiopäämiehestä riippumattoman ja kansaneduskunnan luottamusta nauttiwan hallituksen käsiin;

2:ksi että kaikki waltiopäiwämiehen määräykset ja päätökset, jotta ne olisiwat päteviä täytyy aina jonkun hallituksen jäsenen nimelläan warmentaa ja sen kautta ottaa niistä täydellisesti wastataksen;

3:ksi että hallituksen jäsenet owat kansaneduskunnalle wastuunalaisia ei ainoastaan toimintansa laillisuudesta, waan myös sen tarkoituksenmukaisuudesta, ja sillä tawalla, että he kaikki yhdessä owat wastuunalaisia hallituksen yleisestä toiminnasta sekä kukin erikseen omista tehtäwistään;

4:ksi että eduskunnalla on oikeus walwoa hallituksen toimintaa kaikissa suhteissa, ja sitä warten tulee sen saada tarkastaakseen mitkä hallituksen tai sen alaisten wirkakuntain hallussa owat asiakirjat tahansa, jonka ohella jokainen edustaja olkoon oikeutettu esittämään hallituksen jäsenille selwitystä kaipaawia kysymyksiä, joihin heidän on eduskunnan edessä wastattawa.

c) Eduskunnan määräämis- ja walwontaoikeus waltiowarain hoitoon nähden.

Eduskunnalle on myönnettävä tehokas määräämis- ja valvontaoikeus valtion valtion tuloatuottavan omaisuuden ja valtiowarain hoitoon nähden siten

1:ksi että eduskunta saa määrätä ne yleiset ohjeet, joiden mukaan valtion tuloatuottavaa omaisuutta on hoidettava;

2:ksi että määrätään laissa eduskunnalle oikeus lopullisesti ratkaista jokaisen tarvittavan valtiolainan ottaminen, suuruus sekä tarkoitus, mihin se on käytettävä;

3:ksi että valtiowarain hoidossa noudatettavan finanssilain aikaansaamista varten eduskunnan käsiteltäväksi on joka vuosi jätettävä kullekin seuraavalle warainhoitovuodelle laadittu mahdollisimman täydellinen ja seikkaperäinen valtion tulo- ja menoarvio, jonka suhteen eduskunnalla on lopullinen ja rajaton päätösvalta;

4:ksi että hallitus on eduskunnalle vastuunalainen sekä finanssilain noudattamisesta, että muutenkin valtiowarain hoidon tarkoituksenmukaisuudesta, joita kumpaakin eduskunta valvoo erityisesti vuosittain tapahtuvan asianmukaisen tarkastuksen kautta.

II. Muutokset valtiopäiväjärjestykseen.

a) Äänioikeuden rajoitusten poistaminen.

Valtiopäiväjärjestyksen 5 § on muutettava sillä tavalla, että oikeutetuksi valitsemaan edustajaa tulee jokainen 21 vuotta täyttänyt Suomen kansalainen, ja että siis kaikki yleistä äänioikeutta rajoittavat määräykset poistetaan.

(siwu 2)

b) Julkinen äänestys eduskunnassa.

Valtiopäiväjärjestyksen 66 § on muutettava niin kuuluvaksi, että kaikki eduskunnassa tapahtuvat äänestykset toimitetaan julkisesti.

Nämät perustuslainmuutoksia koskevat vaatimukset esitetään anomuksina

B. Kansalaisvapauksia koskevien lakien uudistaminen.

Yhdistymis- ja kokoontumis- sekä painowapauslait ovat siten uudistettavat, että kaikki näitä kansalaisvapauksia rajoittavat säädökset poistetaan.

Näistä tehdään eduskuntaesitykset.

C. Kunnallinen äänioikeus.

Voimassa olevat lait ovat muutettavat siten että

1:ksi kaikissa kunnallisissa vaaleissa ja äänestyksissä on jokaisella 20 vuotta täyttäneellä kunnan asukkaalla olewa yhtäläinen ja välitön äänioikeus sekä sitä seuraava vaalikelpoisuus kunnalliseen eduskuntaan;

2:ksi kaupunki- ja maalaiskunnat ovat tässä suhteessa asetettavat samaan asemaan ; ja

3:ksi kunnallisissa vaaleissa on käytettävä suhteellista vaalitapaa, koko kunta yhtenä vaalipiirinä ja siinä riittävästi äänestysalueita.

Näistä tehdään eduskuntaesitykset.

D. Maatalouskysymys.

I. Maanvuokralaki.

On säädettävä uusi maanvuokralaki yleisen Tampereen Torpparikokouksen asettamien vaatimusten mukaisesti.

II. Wiljelyspakko.

On määrättävä sellainen yleinen wiljelyspakko, että kaikki waltion omistamien metsämaiden, kruununpuistojen, wirkatalojen sekä kuntien, seurakuntien, yhtiöiden ja yksityisten hallussa olewa wiljelyskelpoinen maa on uuden maanvuokralain ehdoilla annettava halullisten wiljeltäväksi, jollei omistaja itse sitä wiljele. Ei kuitenkaan yksityisille suuremmissa kuin 25 hehtarin suuruisissa tiloissa wiljelyskelpoista maata.

III. Pakkoluowutus.

Waltion on ryhdyttävä tilattoman wäestön maantarpeen tyydyttämiseksi pakkoluowutuksen kautta palauttamaan yksityistä maaomaisuutta takaisin waltion haltuun ja antamaan sitä täysin turwatulla oikeudella tilattomille wiljeltäväksi.

IV. Uudiswiljelyksen awustaminen.

Waltion on awustettava köyhimpiä tilattomia uudiswiljelyn perustamisessa kuiwaamalla ja raiwaamalla maita sekä myöntämällä apurahoja ja rakennustarpeita kartanoiden rakentamiseksi. Näistä tehdään eduskuntaesitykset.

E. Työwäen suojelulainsäädäntö.

a) Yleinen työwäensuojelus.

Kaikkiin työaloihin nähden on säädettävä

1:ksi 8 tunnin pisin työpäiwä;

2:ksi yötyön poistaminen, mikäli työn teknillinen laatu ei sitä ehdottomasti waadi;

3:ksi 40 tunnin yhtämittäinen lepoaika wiikossa.

b) Lasten ja nuorten henkilöiden suojelus.

Lasten ja nuorten henkilöiden työn suojelusta koskewiin lakisäädöksiin on saatawa sellaiset muutokset, että

1:ksi lapseksi on katsottawa henkilö 15-17 wuoteen, nuoreksi henkilöksi 17-19 wuoteen;

2:ksi kaikki ansiotyö alle 15 wuotisilta on kiellettävä;

3:ksi lasten työaika on enintään 5 ja nuorten henkilöiden 8 tuntia päiwässä ruokailu ja lepo hetket molemmilla wähintään 1 tunnin kestävät ollen ne lapsilla 2½:n ja nuorilla henkilöillä 4:n tunnin kuluttua siitä kun työ alkoi; yötyö k:lo 7-7 kielletty;

4:ksi lasten ja nuorten henkilöiden työ on kokonaan kielletty wuorilaitoksissa, kaiwoksissa sekä epäterweellisissä teollisuuslaitoksissa ja heidän on kielletty puhdistamasta, woitelemasta, ja ohjaamasta woimakoneita ja wälityslaitoksia;

5:ksi teollisuushallituksella ei ole oikeutta myöntää minkäänlaisia erikoishelpotuksia yllämainittuihin määräyksiin.

c) Naisten työnsuojelus.

Naisten työn suojelusta koskewiin lakisäädöksiin on saatava sellaiset muutokset, että

1:ksi naisten työ on kielletty aloille, missä se erittäin wahingoittaa heidän ruumiinrakennettaan;

2:ksi synnyttäjille on säädetty vapaa-aikaa 5 viikkoa ennen ja 7 viikkoa jälkeen synnytyksen. Työtä ei saa aikaisemmin alkaa lääkärin todistuksenkaan nojalla. Waltion on perustettava ja kannatettava sairaskassoja, joista myös raskaus- ja synnytysajan wapaawiikoilla maksetaan asianomaisille täysi keskimääräinen päiväpalkka;

3:ksi samasta työstä maksetaan sama palkka.

d) Kotityön suojelus.

Kotityön suhteen on yleisten suojelumääräysten lisäksi säädettävä, että

1:ksi työnantaja on welwollinen ainakin kaksi kertaa wuodessa kunnallisille wiranomaisille jättämään luettelon kotityöläistensä nimistä, ijästä ja asunnosta;

2:ksi kodit, joissa kotityötä harjotetaan, owat siihen tarkoitukseen hywäksyttävät;

3:ksi säännöllisen päivätyön suorittaneille kielletään antamasta kotityötä tehtaasta

e) Palkollisten työnsuojelus.

Woimassa olewa palkollissääntö on kokonaan kumottawa ja palwelija-ammattilaiset turwattawat isäntäwäen mieliwaltaa vastaan säädöksillä asunnosta, rawinnosta, vapaa-ajoista y. m. palwelijan oman, edustajakokouksen vaatimusten mukaan.

f) Tapaturmawakuutus.

1:ksi. Wakuutuswelwollisuuden alaiseksi owat muitten ohella määrättävät kaikelaiset rakennustyöt, niin maalla kuin kaupungissakin kerrosten korkeuteen ja työntekijäin lukuun katsomatta, sekä maanwiljelystyöt, missä sitä palkatulla työwäellä toimitetaan

2:ksi. Tapaturmassa loukkaantuneelle, joka on sen johdosta joutunut työhön kykemättömäksi, on maksettawa korwausta täysi palkka laskettuna siitä päivästä alkaen kun tapaturma tapahtui, siihen asti kunnes wamma on parantunut ja työkyky jälleen saawutettu. Työkykynsä menettäneelle naimattomalle maksetaan korwausta 75 pros. siitä, mitä hänen palkkansa edelliseltä wuodelta teki. Perheelle, jossa on alaikäisiä lapsia, saman werran kuin loukkaantuneen työansio edellisenä wuotena teki. Leskelle ja lapsille yhteensä 75 pros. Leskelle, jolla ei ole alaikäisiä lapsia, 50 pros. Jos leski menee uusiin naimisiin, maksetaan korwausta lapsille siksi, kunnes owat täyttäneet 18 wuotta, josta korwauksesta lasketaan pois se, mitä lesken osalle tulee, kun koko korwauksesta lasketaan pois yhtä suuri osa kunkin perheen jäsenen osalle. Samoilla perusteilla suoritettakoon korwaus, jos tapaturmaisen kuoleman uhriksi on joutunut perheenelättäjä, jonka ansiosta hänen wanhempainsa ja alaikäisten sisarusensa elanto on riippunut.

3:ksi. Wakuutuswelwollisille ei saa myöntää mitään poikkeuksia wakuutuksen suhteen, waikka he tarjoaisiwatkin jollekin wirastolle wakuuden heidän liikkeessään loukkaantuneiden korwausawun maksamisesta.

4:ksi. Waltion toimesta on hetimiten perustettava wakuutuslaitos, jossa työnantajat welwoitetaan wakuuttamaan työwäkensä ja jonka hallinnossa tulee olla wähintäin puolet wakuutettujen edustajia.

g) Ammattitarkastus.

1:ksi Ammattien tarkastajain lukua on lisättävä wähintään 12:ksi, joista suhteellinen määrä naisia.

2:ksi Tarkastajat owat asetettawat kansanwaltaisilla waaleilla ilman rajoittawia kelpoisuusehtoja.

3:ksi Tarkastajain awuksi walitsewat työwäen järjestöt ammatittain paikallisia

luottamushenkilöitä

4:ksi Tarkastajain johtosäännön määräyksellä on tarkastus asetettava täysin tehokkaaksi.

5:ksi. Käsityöhuoneiden tarkastusta walwomaan on terweyshotolautakuntain

awuksi asetettava riittävä määrä kunnallisia ammattien tarkastajia.

Näistä tehdään eduskuntaesitykset.

F. Inwaliditeetti- ja wanhuudenwakuutus.

1:ksi. Waltion on järjestettävä ja ylläpidettävä wakuutuslaitos yleistä pakollista wanhuuden ja työkywyttömyyden wakuutusta warten.

2:ksi Wakuutuswelwollisuus on ulotettava kaikkiin toisen palweluksessa tai työssä olewiin henkilöihin, sekä myöskin niihin wäestöryhmiin, jotka, waikka eiwät olekaan kenenkään työssä, taloudellisesti owat samassa asemassa kuin työmiesluokka.

3:ksi. Wakuutuksen kustannusten suorittamisiksi on wakuutusrahasto muodostettava asteettain ylenewästi werottamalla tuloja, warallisuutta ja perintöä.

4:ksi. Täyttä eläkettä nauttimaan oikeuttaa täysin menetetty työkyky ja täytetty 55 vuoden ikä. Täydelliseksi työkywyn menetykseksi on katsottawa, jos tulot tämän takia owat laskeneet alle kolmanneksen entisestään. Osittaisen työkywyttömyyden tulee oikeuttaa osittaiseen eläkkeeseen. Wähin eläkemäärä on säädettävä 350 markaksi ja sen saa jokainen kansalainen jouduttuaan kokonaan työkywyttömäksi tai tultuaan 55 vuoden ikään.

5:ksi. Wakuutukseen on yhdistettävä riittävä leskien ja orpojen wakuutus.

6:ksi. Wakuutuksen kautta on kaikin keinoin taisteltawa kansantauteja vastaan.

7:ksi. Wanhuudenwakuutus on järjestettävä sopusointuun muiden työwäen wakuutuslajien kanssa ja tehtävä mahdollisimman yksinkertaiseksi.

8:ksi. Wakuutus on järjestettävä täydellisen itsehallinnon periaatteiden mukaan siten, että wakuutetuilla on olewa wakuutuksen johtoon määrääwä vaikutus.

G. Werotusuudistus.

Päämääräksi on asetettava:

- a) henkilöllisten ja wälillisten werojen poistaminen yleisellä tulowerolla;
- b) ilmoittamiswelwollisuus ja werowalwojain asettaminen;
- c) ansioittoman arwonnousun sekä korkotulojen werottaminen ankarammin kuin omasta ansiosta ja työstä johtuwat tulot
- d) asteettain ylenewän werotuksen ulottaminen kaikkeen werotukseen.

Wäliaikaiseksi waatimukseksi hywäksytään:

- 1) warsinaisia elintarpeita rasittawain tullien y. m. kulutuswerojen poistaminen;
- 2) oikeudenkäyntiä rasittawain leima- ja toimituskirjain lunastusmaksujen korwaaminen leimaweron korotuksella perunkirjoituksesta ja perunkirjoitusten tarkemalla walwomisella;
- 3) wiina- ja mallaswerojen poistaminen yleisellä kieltolailla;
- 4) sairaus-, eläke- ja henkiwakuutuslaitoksiin menewäin vuosimaksujen wapauttaminen kunnalliswerosta aina 300 markkaan asti;
- 5) ylenewä kunnalliswero;
- 6) alimmaksi werotettawaksi tuloksi asetettava paikkakunnallisten olojen mukaan kaupungeissa 1,200-1,800 ja maalla 600-900 markan vuositulo;
- 7) wapaaehtoinen säästö- ja lainausrahastojen perustaminen työwäen y. m. wähtuloisten weronmaksun helpottamiseksi;
- 8) kruunun-, kunnan- ja kirkolliswerojen yhdistäminen, ensin kaupungeissa,

sitten maalla;

9) taksoitus toimitettava kuluwalta puoliwuodelta, weronkanto samoin puoliwuosittain;

10) werorästien ulosottopalkkio riippuwaksi ulosotetun summan suuruudesta

H. Wäkijuomain kieltolaki.

On säädettävä yleinen kieltolaki kaikkien alkoholipitoisten juomain kauppaan ja anniskeluun nähden.

Asiasta tehdään eduskuntaesitys.

I. Koulukysymys.

Kouluasetukset owat asetettawat perinpohjaisen uudistuksen alaisiksi siten, että

1) Kansakoulu on muutettava kaikkien muitten oppilaitosten pohjakouluna olewaksi kansakouluksi,

2) korkeampi sekä oppi- että teknillinen kouluopetus järjestettävät jaksoiksi, jotka asteettain johtawat aina yliopistoon ja teknillisiin korkeakouluihin asti,

3) opetus on järjestettävä käytännöllistä elämää ja vaatimuksia vastaawalle kannalle, ja

4) yleinen koulupakko 7-15 vuosien ikärajojen wälillä olewille on säädettävä.

J. Naisen asema.

Ne säädökset siwiililaissa, jotka asettawat naisen ala-arwoiseen asemaan miehen suhteen sukupuolensa perustalla, owat poistettawat.